

**POLI METROPOLITANI ȘI URBANI
PENTRU CREȘTEREA COMPETITIVITĂȚII ȘI COEZIUNII LA
NIVEL NAȚIONAL PRIN INTERMEDIUL PROIECTELOR
FINANȚATE PRIN POLITICA DE COEZIUNE**

Criterii utilizate în stabilirea categoriilor de poli și încadrarea orașelor:

- Demografic
 - o număr de locuitori (2010) și dinamică demografică 2000-2010
 - o pragurile demografice ale categoriilor sunt flexibile (este posibil ca un oraș să se situeze ușor peste / sub limita demografică a categoriei, dar să îndeplinească alte criterii)
- Istoric / Continuitatea funcției administrative înainte și după 1968 (regiune / județ)
- Diversitate funcțională → specializare funcțională (măsurate în funcție de structura populației ocupate pe sectoare economice și verificate prin structura salariaților pe sectoare economice)
- Gradul de accesibilitate la sistemele de transport, poziționarea pe rețeaua TEN-T (centrală / globală)
- Nivelul de furnizare de servicii de interes general către localitățile învecinate (învățământ superior și secundar superior, unități spitalicești)
 - o În formularea criteriului din tabel nu se pune accent pe **specializările oferite de universități sau pe tipul de învățământ superior public sau privat predominant**, ci pe **capacitatea de polarizare a absolvenților de liceu și extinderea zonei de influență școlară a universităților**
 - o În privința serviciilor de sănătate (furnizate de spitale) a fost luată în considerare clasificarea spitalelor în funcție de competență a Ministerului Sănătății, care surprinde capacitatea de polarizare a populației la diferite niveluri teritoriale
- Prezența unităților cu potențial de inovare (elemente de competitivitate)
- Localizarea geografică și distanțele între orașe
- Prevederi PATN, Secțiunea IV Rețeaua de localități – ranguri
- Extinderea zonei de influență (estimată în studiile de specialitate), inclusiv zona de influență administrativă (*nu apare separat în tabel sub forma de criteriu încă pentru ca structurile propuse trebuie confirmate la nivel local*)
- Clasificarea are la bază îndeplinirea cumulată a **cel puțin 5** din criteriile prezentate în tabelul de mai jos.

Câteva comentarii asupra metodologiei și criteriilor stabilite pentru identificarea categoriilor de poli:

- Există o relativă suprapunere a criteriilor referitoare la nivelul de furnizare de servicii de interes general către localitățile învecinate și cel referitor la extinderea

zonei de influență. Zona de influență se calculează și se identifică și în funcție de influența teritorială a serviciilor de interes general. Cu cât un oraș are dezvoltate mai bine serviciile generale și de calitate superioară, cu atât zona de influență este mai întinsă.;

- Criteriul diversificare-specializare funcțională. Să înțelegem că s-a punctat mai mult diversitatea funcțională și mai puțin specializarea funcțională? Specializarea funcțională are anumite dezavantaje dar este, uneori dezirabilă, cel puțin pentru anumite orașe (ex. mici și mijlocii).

Categorii poli	Populație ¹	Rang	Funcție admin	Profil funcțional	Accesibilitate	Nivel furnizare SEGI ²	Elemente competitiv
POLI METROPOLITANI							
1	Peste 300000	0 și 1	Reședință județ Fostă reședință regională	Predominanță terțiar	Cel puțin 3 sisteme de transport Amplasarea pe rețeaua TEN-T (centrală și globală)	Min. 5 universități din care 2 cu peste 10000 studenți sau cu specializare unică pe țară Min. 30 de unități liceale Min. 1 spital de cat. I și o unitate monoprofil cu nivel de competență foarte înalt, care asigură asistența medicală la nivel regional ³ Instituții culturale cu reputație supra regională Alte instituții ce derivă din funcția administrativă ⁴	Min. 2 entități de inovare și transfer tehnologic / parc industrial/ parc științific / cluster
2	200000-300000	1	Reședință județ Fostă reședință	Predominanță terțiar / Diversificat	Cel puțin 2 sisteme de transport Amplasarea	Min. 1 universitate cu peste 10000 studenți	Min. 1 entitate de inovare / parc industrial/

¹ Este important de menționat că pragurile demografice sunt FLEXIBILE

² Se face referire în special la serviciile de educație și sănătate

³ La acestea se adaugă și unități din categoriile II-V

⁴ Trebuie detaliate serviciile furnizate de aceste instituții

Categorii poli	Populație ¹	Rang	Funcție admin	Profil funcțional	Accesibilitate	Nivel furnizare SEGI ²	Elemente competitiv
			regională		pe rețeaua TEN-T (centrală și globală)	Min. 1 spital de categoria II, nivel de competență înalt (deservește pop.județului și a județelor limitrofe) Alte instituții ce derivă din funcția administrativă	cluster
3	100000-200000	2	Reședință județ	Predominant terțiar / Diversificat	Cel puțin 2 sisteme de transport	Min. 1 universitate sau o filială Min. 1 spital de categoria III care deservește pop județului (plus IV sau V) Alte instituții ce derivă din funcția administrativă	Min. 1 entitate de inovare / parc industrial/ cluster
4	Peste 40000	2	Reședință județ	Predominant terțiar / Diversificat	Cel puțin 2 sisteme de transport	Minim 1 filială de universitate sau 1 școală postliceală Min. 1 spital de categoria III care deservește pop județului (plus IV sau V) Alte instituții ce derivă din funcția administrativă	
URBANI / CENTRE URBANE							
5	Min. 30000	2	Fostă reședință de județ	Diversificat	Cel puțin 2 sisteme de transport	Minim 2 licee Min. 1 spital de categoria III sau IV	
6	Min. 20000 Dinamică demogr negativă accentuată	2 și 3		Diversificat sau predominant industrial în declin ⁵	Cel puțin 2 sisteme de transport	Cel puțin 2 licee / grup școlar Min. 1 spital de categoria IV sau cu spital desființat în 2011	

⁵ Scăderea numărului de salariați în industrie (diferite grade)

Categorii poli	Populație ¹	Rang	Funcție admin	Profil funcțional	Accesibilitate	Nivel furnizare SEGI ²	Elemente competitiv
						(2)	
7 Poate fi inclus în structuri de tip GAL (dacă nu este deja)	Min. 10000	2 și 3		Specializat: Monoindustriale Stațiuni turistice Noduri rutiere / feroviare Porturi Pred agricol	Cel puțin 1 sistem de transport	Cel puțin un liceu / grup școlar	
8 Poate fi inclus în structuri de tip GAL (dacă nu este deja)		3		Diversificat / mixt	Cel puțin 1 sistem de transport		
9	Criteriul de bază este distanța față de un pol metropolitan (sub 30 km) și includerea în zona sa metropolitană, eventual îndeplinește funcții rezidențiale pentru acest pol – justificate prin creșterea numărului de locuitori și al numărului de locuințe în ultimi 10 ani . Este inclus în zona de influență a unui pol metropolitan.						

I. POLI METROPOLITANI (pentru aceștia se delimitează și zonele ținând cont de cele existente plus propuneri, inclusiv de extindere)

Includerea în categoria polilor metropolitani și folosirea sintagmei „poli metropolitani” pentru anumite unor orașe este oarecum improprie (ex. cei cu potențial regional limitat)

- **Cu potențial internațional (5):**

- București, Timișoara, Constanța, Cluj Napoca, Iași
- Rang 0 și 1 conform PATN Secțiunea IV
- București - inclus în rețeaua continentală ca metropolă de categoria a patra, cu acces ridicat la rețeaua de transport europeană, sediul instituțiilor administrației publice centrale, cu bună relaționare cu celelalte centre urbane importante și cu localitățile din zona sa de influență
- situate pe rute majore de transport, dezvoltate economic, cu influență la nivel european, identitate istorică și culturală bine definită
- propunerea de zonă de influență a capitalei din reprezentările cartografice este preluată din *Conceptul strategic București 2035*

- **Cu potențial supraregional sau interregional (6)** Nu știu dacă este corect să spunem că sunt 6 poli pe această categorie: menționați de Ploiești că nu se încadrează în categoria polilor metropolitani interregionali, iar abordarea Galați-Braila, din punctul vostru de vedere, este integrată, chiar dacă sunt două entități separate. În consecință ar rămâne patru poli interregionali.

- metropolele regionale sau provinciale (peste 200000 loc.)
 - Braşov, Craiova, Galaţi-Brăila, Oradea, Ploieşti⁶
 - Celelalte municipii de rang 1 conform PATN Secţiunea IV
 - Centre de coordonare la nivel de provincie istorică sau de reşedinţă administrativă), detaşarea lor fiind reliefată şi de numărul de locuitori. Zonele de influenţă ale acestora sunt cele mai extinse (există studii prin care au fost delimitate zonele de influenţă a oraşelor?) datorită funcţiilor lor culturale, universitare, medicale specializate, curţile de apel etc, depăşind limitele judeţelor din care fac parte
 - Pentru sistemul urban Galaţi-Brăila a fost delimitată o zonă de influenţă comună (şi criteriile sunt analizate la nivelul sistemului urban GL-BR)
- **Cu potenţial regional (13)**
- municipiile cu peste 100000 locuitori
 - Rang 2 conform PATN Secţiunea IV⁷
 - Bacău, Arad, Sibiu, Tg. Mureş, Baia Mare, Satu Mare, Suceava, Dr. Tr. Severin, Piteşti, Buzău, Botoşani, Rm. Vâlcea, Piatra Neamţ
 - Centrele de coordonare la nivel judeţean au apărut odată cu împărţirea administrativă din anul 1926 în număr de 58 dintre care multe având număr mic de locuitori. Reorganizarea administrativă din 1968 a generat schimbări în ierarhie în cazul fostelor reşedinţe de judeţ care şi-au redobândit funcţia administrativă. Centrele cu rol regional şi-au păstrat poziţiile fruntaşe în ierarhia urbană. Zonele de influenţă sunt de regulă limitate la suprafaţa judeţelor de care aparţin, o importanţă deosebită având-o funcţiile lor administrative (valabil şi pentru categoria următoare)
 - Târgu Mureş, prin forţa sa de polarizare regională şi importanţa centrului universitar (4 universităţi), are potenţial pentru categoria superioară, chiar dacă nu îndeplineşte criteriul demografic
- **Cu potenţial regional limitat (judeţean -18)**
- Celelalte municipii reşedinţe de judeţ (inclusiv cele sub 50000 loc.), deoarece luăm în considerare capacitatea de polarizare a teritoriului prin diverse funcţii (prezentate în tabel)
 - Este inclus şi **municipiul Hunedoara**, deoarece în studiile ESPON (şi nu numai) figurează alături de Deva ca **Zonă de integrare potenţială**, la nivelul căreia mai multe zone funcţionale urbane (sunt delimitate?) îşi împart bazinul potenţial al forţei de muncă, putând realiza activităţi comune. Deşi în alte cazuri de zone de integrare potenţială oraşele componente au fost clasificate separat, în acest caz populaţia Hunedorei depăşeşte populaţia Devei şi statistic nu poate fi stabilită exact ponderea lor din bazinul forţei de muncă.
 - Rang 2 conform PATN Secţiunea IV

⁶ Deşi îndeplineşte criteriile, municipiul Ploieşti nu poate fi considerat pol metropolitan cu funcţii interregionale, deoarece o mare parte din zona sa de influenţă este înglobată în cea a capitalei şi în plus este localizat pe axa de dezvoltare Bucureşti-Braşov la distanţă relativ mică de aceşti doi poli.

⁷ Cu excepţia municipiului Bacău, de rang 1 conform PATN Secţiunea IV, dar care a scăzut sub pragul prevăzut de indicatorii minimali de definire a municipiilor de rang 1

II. POLI URBANI / CENTRE URBANE

- **Subregionali cu potențial de zone urbane funcționale (31)**
 - Peste 30000 loc (majoritatea până în 50000 loc)
 - așa-numitele orașe de echilibru în rețeaua de localități
 - majoritatea municipii, cu tradiții istorice, inclusiv cele care au avut funcții administrative, dar le-au pierdut după reorganizarea administrativ teritorială din 1968: Blaj, Câmpulung, Dorohoi, Făgăraș, Rm Sărat, Oravița, Dej, Turda, Tecuci, Odorheiu Secuiesc – unele sub limita de 30000 loc.
 - Rang 2 conform PATN Secțiunea IV – a se menționa toate orașele.
 - Centrele de coordonare la nivel intrajudețean prezintă, în perioada actuală, o repartiție neuniformă în teritoriu, o putere demografică și economică scăzute. Zonele de influență ale orașelor sunt mai mari (comparativ cu ...? afirmația este susținută prin studii?), dar, în general, se află sub influența dominantă a reședințelor de județ.
 - Întrucât nu există studii la nivel național, analiza trebuie să se raporteze la proiectul ESPON - ESPON 1.4.3 – Studiu privind funcțiile urbane, Raport final, Martie 2007⁸, unde zonele urbane funcționale identificate în România contravin celor identificate în actuala categorizare.
 -
- **Cu influență zonală (30)**
 - centre urbane cu potențial de polarizare relativ ridicat (definit prin...) pentru ariile rurale din jur
 - între 20000 și 30000 loc., majoritatea au înregistrat un ușor declin demografic / economic / social
 - necesită investiții în servicii publice de interes general, de stabilit ce tipuri de investiții, pentru unele chiar și măsuri de revitalizare economică
 - Rang 3 conform PATN Secțiunea IV – a se menționa toate orașele.
 - Majoritatea dețin un nivel mai scăzut de dezvoltare socială (valori mici ale indicelui dezvoltării sociale⁹) față de categoria anterioară
- **Cu profil specializat și influență teritorială difuză (86)**
 - centre de atracție zonală
 - Stațiuni turistice, noduri de transport, porturi, puncte de trecere a frontierei, orașe monoindustriale, orașe cu profil predominant agricol sau de servicii
 - de regulă între 10000 și 20000 locuitori, dar și excepții legate de profilul specializat
 - Rang 3 conform PATN Secțiunea IV – a se menționa toate orașele.
- **De importanță / influență locală (96)**
 - Sub 10000 loc.
 - Rang 3 conform PATN Secțiunea IV – a se menționa toate orașele.

⁸http://www.espon.eu/export/sites/default/Documents/Projects/ESPON2006Projects/StudiesScientificSupportProjects/UrbanFunctions/fr-1.4.3_April2007-final.pdf, pagina 101

⁹<https://sites.google.com/site/dumitrusandu/bazededate>

- Sunt încadrate în această categorie majoritatea orașelor declarate după 1990
 - pot fi incluse în zone de parteneriat urban-rural (definit prin...).
- **Subcategoria centrelor urbane** (până în 20000 loc., cu unele excepții) **situate în vecinătatea unui oraș de rang superior – sub 30 km (35)**
- Sunt incluse în zonele metropolitane / de influență de la categoria I
 - În funcție de stabilirea zonelor de influență (este necesar a fi analizată / elaborată metodologia care să permită delimitarea acestora), **pot fi incluse și alte orașe din ultimele două grupe descrise mai sus**
 - Sunt încadrate orașele din imediata apropiere a capitalei (județul Ilfov) și cele care au funcții rezidențiale pentru orașele mari – a se menționa toate orașele.
 - O mare parte dețin un profil funcțional diversificat, dar și valori de peste 20-30% ale salariaților cu loc de muncă în orașul mare învecinat (aceste informații trebuie actualizate în urma publicării datelor de la RPL 2012 – datele pot fi irelevante, salariații pot avea reședința în orașul mare, deși, oficial, au domiciliul în centrele urbane menționate. De altfel, transportul public interurban slab dezvoltat nu vine să susțină această afirmație.)
 - Majoritatea orașelor cu profil funcțional specializat au fost încadrate în categoria 7, chiar dacă sunt localizate

A se avea în vedere următoarele aspecte legate de terminologie, și implicit de modalitatea și capacitatea de care dispunem în delimitarea și identificarea teritorială a acestora.

Spre exemplu, **zona de influență a unui oraș, aria de polarizare** – noțiunea de influență este dificil de măsurat dpdv practic, fiind luate în calcul frecvența sau probabilitatea cu care locuitorii se deplasează dinspre periferie către un centru urban, în vederea utilizării serviciilor pe care acesta le oferă. **Nu există date statistice care să susțină acest demers.**

De cele mai multe ori, spațiul este privit ca fiind omogen, fără discontinuități generate de aspecte ale reliefului. Astfel, zonele de influență ale orașelor din Franța, desenate de Chabot în 1952, au o formă aproape circulară, luând în calcul faptul că probabilitatea deplasării către centrul polarizator descrește proporțional cu distanța față de acel centru. Limitele zonei de influență sunt neclare, mai ales către periferie, unde bazinul demografic este disputat de centre concurente.

Dimensiunea variabilă a zonei de influență a centrelor urbane este dată de gradul în care acestea pot asigura paleta de servicii corespunzătoare rangului pe care îl ocupă în ierarhia urbană (atenție la realitatea din teren, legea 351/2001 admite faptul că majoritatea orașelor nu îndeplinesc condițiile corespunzătoare rangurilor. Se impune modificarea legii?)

Pentru același oraș, zona de influență poate varia între câțiva kilometri, până la zeci sau sute de kilometri, indiferent dacă asta este măsurată în funcție de dimensiunea bazinului de alimentare cu produse proaspete, în funcție de mișcările pendulare de navetism (bazinul de forță de muncă), în funcție de fluxul populației către centrele de retail, servicii auxiliare, în funcție de bazinul de recrutare în domeniul educației și

formării profesionale (elevi și studenți) dar și în funcție de gradul de difuzie a presei regionale.

ATENȚIE!! Delimitarea cât mai corectă a zonei de influență se face ținând cont de TOATE aceste aspecte și nu de aspectele singulare.

În demersul nostru de delimitare, dispunem de aceste date statistice? A se avea în vedere că anumite aspecte menționate mai sus nu fac obiectul colectării de date statistice, fiind necesare anchete de teren, studii, chestionare.

Creșterea vitezei de transport, corelată cu scăderea duratei de deplasare (vizibilă în cazul orașelor mari, mai ales), precum și dezvoltarea relațiilor în rețea au slăbit relevanța conceptului de **zonă de influență**, prin reducerea gradului de importanță al proximității imediate, transformată în continuum teritorial, conceptul rămânând util în descrierea orientării spațiale a fluxurilor de populație ce utilizează servicii specializate la nivel regional.

Termenul de **zonă urbană funcțională** este definit de ESPON¹⁰ astfel: "în cazul țărilor cu peste 10 milioane locuitori, zona urbană funcțională este compusă dintr-un nucleu urban cu cel puțin 15000 locuitori și o populație totală de peste 50000 locuitori" și, așa cum am menționat mai sus, identifică alte categorii de zone urbane funcționale decât cele propuse prin acest document.

¹⁰ Proiectul ESPON 1.1.1 "Potentials for polycentric development in Europe", Final Report, p. 24